

МНЕНИЕТО НА СТУДЕНТИТЕ ПО МЕДИЦИНА ОТНОСНО ОБУЧЕНИЕТО ЗА НЕРАВЕНСТВАТА В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО И ИЗПОЛЗВАНЕТО НА НАДЕЖДЕН И ЕТИЧЕН ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ

Николета Левенти, Влайко Воденичаров

MEDICAL STUDENTS' OPINIONS ON EDUCATION IN HEALTHCARE INEQUALITIES AND THE USE OF TRUSTWORTHY AND ETHICAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Nikoleta Leventi, Vlayko Vodenicharov

Резюме: Здравеопазването е основно човешко право, но достъпът до качествени здравни услуги остава неравномерен в световен мащаб. Неравенствата в здравеопазването се отнасят до разликите в здравословното състояние и достъпа до здравни услуги между различните групи от населението, обусловени от фактори като социално-икономически статус, географско местоположение, възраст, пол, етническа принадлежност и образование. Новите технологии, като изкуственият интелект (ИИ) и др., имат потенциала да революционизират здравеопазването, подобрявайки диагностиката, лечението и превенцията на заболяванията. Тази статия разглежда отношението на студентите по медицина в Медицинския Университет – София, за това как ИИ следва да бъде посрещан в медицинската среда, като надежден ИИ. Изследвано бе мнението им относно съдържанието и темите при обучението по етика на ИИ, фокусирайки се върху приоритетите относно пристрастие и справедливост. Според мнението на студентите важно е обучението по етика на ИИ, за да се гарантира, че системи базирани на ИИ могат да бъдат въведени и използвани по начин, който да намали, а не да увеличи неравенствата в здравеопазването. Това изисква внимателно планиране и управление, както и обучение относно етичното въздействие на ИИ върху обществото.

Ключови думи: Изкуственият интелект (ИИ), етични предизвикателства, неравенства в здравеопазването пристрастие и справедливост.

Summary; Healthcare is a fundamental human right, but access to quality health services remains uneven worldwide. Health inequalities refer to differences in health status and access to health services between different population groups, determined by factors such as socio-economic status, geographical location, age, gender, ethnicity and education. New technologies, such as artificial intelligence (AI), have the potential to revolutionize healthcare, improving the diagnosis, treatment and prevention of diseases. There were analyzed medical students' views on the content and topics of AI ethics training were explored, focusing on priorities related to bias and fairness. According to the students, AI ethics training is important to ensure that AI-based systems can be introduced and used in a way that reduces, rather than increases, health inequalities. This requires careful planning and management, as well as education about the ethical impact of AI on society.

Key words: Artificial intelligence (AI), ethical challenges, health inequalities, bias and fairness.

МОДЕЛ НА ПРОЕКТ ЗА НАЦИОНАЛЕН РЕГИСТЪР ПО ИНВАЗИВНА КАРДИОЛОГИЯ

Христо Матеев, Добриана Сиджимова

MODEL PROJECT FOR A NATIONAL INVASIVE CARDIOLOGY REGISTRY

Hristo Mateev, Dobriana Sidjimova

Резюме: Клиничните регистри представляват ключов инструмент за систематизирано събиране и анализ на данни, но тяхното създаване и поддържане са свързани със съществени предизвикателства. От една страна, разширяването на обема и разнообразието на информацията повишава нуждата от ресурси и увеличава риска от грешки, които могат да подкопаят достоверността на данните. От друга страна, ограничаването на обхвата улеснява поддръжката, но намалява аналитичната и управленската стойност на регистъра.

Изследването се фокусира върху условията за създаване на законово обоснован, функционален и устойчив модел.

Ключови думи: Клиничните регистри, Медицина, базирана на доказателства

Summary: Clinical registries are a key tool for systematic data collection and analysis, but their creation and maintenance are associated with significant challenges. On the one hand, expanding the volume and diversity of information increases the need for resources and increases the risk of errors that can undermine the credibility of the data. On the other hand, limiting the scope facilitates maintenance, but reduces the analytical and managerial value of the register.

The study focuses on the conditions for creating a legally sound, functional and sustainable model.

Key word: Clinical registries, Evidence-based medicine

ОЦЕНКА НА РИСКА И ПРОЦЕДУРИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА НЕПРЕКЪСНАТОСТ ПРИ ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ В РЕГИОН РУСЕ

Алис Муртезова, Златица Петрова

RISK ASSESSMENT AND BUSINESS CONTINUITY PROCEDURES IN EMERGENCY SITUATIONS IN THE RUSE REGION

Alice Murtezova, Zlatitsa Petrova

Резюме: *Непрекъснатостта на процесите в болниците за активно лечение е критичен фактор за опазване на живота и здравето на населението при възникване на извънредни ситуации – било то природни бедствия (земетресения, наводнения, ураганни ветрове) или такива, предизвикани от човешка дейност (технологични аварии, пожари, транспортни катастрофи, епидемии). В условията на криза лечебните заведения не само трябва да продължат да предоставят основните медицински услуги, но и да осигурят бърза мобилизация и разширяване на капацитета си за посрещане на масов приток на пострадали. Статията разглежда подготовката на лечебните заведения за непрекъсваемост на критичните процеси в случай на бедствие на регион Русе. Посочени са основните характеристики на регионалното управление при критични ситуации, оценката на риска и процедури за непрекъснатост в болница „Канев“ и „Медика – Русе“, обучението на персонала, сътрудничеството с местните власти. Приложена е чек лист за оценка на готовността на ЛЗ за реакция при критични ситуации.*

Резултати: *При направения анализ, двете болници не само изграждат своите капацитети, но също така адаптират инфраструктурата си към специфичните нужди на кризисни ситуации, което ги прави изключително важни при управлението на масови бедствия. Болниците притежават съвременни инфраструктурни съоръжения, които позволяват ефективно справяне с кризисни ситуации и имат способността да мобилизират своите екипи в случаи на бедствия, осигурени са не само персонал, но и обучение, което е критично за успешното реагиране.*

Ключови думи: *извънредни ситуации, регионално управление, криза, инфраструктура, координационен механизъм, оценка на риска*

Summary: *The continuity of processes in hospitals providing active medical care is a critical factor for protecting the life and health of the population in the event of emergency situations, whether caused by natural disasters (earthquakes, floods, hurricane winds) or by human activity (technological accidents, fires, transport incidents, epidemics). In crisis conditions, healthcare institutions must not only continue to deliver essential medical services but also ensure rapid mobilization and expansion of their capacity to respond to a mass influx of casualties. This article examines the preparedness of healthcare institutions in the Ruse region to ensure the continuity of critical processes in the event of disasters. The main characteristics of regional emergency management are presented, including risk assessment and continuity procedures implemented at Kanev Hospital and Medica Ruse Hospital, staff training, and cooperation with local authorities. A readiness assessment checklist for healthcare facilities in responding to critical situations is also applied.*

Results: *The conducted analysis shows that both hospitals not only develop their operational capacities but also adapt their infrastructure to the specific requirements of crisis situations, which makes them particularly important in the management of mass-casualty disasters. The hospitals possess modern infrastructure facilities that enable effective response to emergency situations and demonstrate the capacity to mobilize their teams in the event of disasters. Adequate staffing levels are ensured, along with targeted training, which is critical for successful emergency response.*

Key words: *emergency situations, regional management, crisis, infrastructure, coordination mechanism, risk assessment*

СОЦИАЛНА И ИКОНОМИЧЕСКА ТЕЖЕСТ НА СМЪРТНОСТТА ОТ ХРОНИЧНИ БЪБРЕЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Емилия Насева, Стефка Нейчева, Мариам Асадпур, Доротея Щерева-Тзуни

SOCIAL AND ECONOMIC BURDEN OF CHRONIC KIDNEY DISEASE MORTALITY

Emilia Naseva, Stefka Neycheva, Mariam Asadpur, Doroteya Shtereva-Tzouni

Резюме: В условията на икономическа криза, допълнително усложнена от влиянието на пандемията от COVID-19, е целесъобразно проучването на икономическата и социална цена на хроничните бъбречни заболявания и търсене на методи и средства за намаляването на тежестта им върху обществото. Целта на настоящата публикация е да оцени социалната и икономическа тежест, предизвикана от смъртността от хронични бъбречни заболявания (МКБ-10 N00-N19) през 2022 г., като определи броя години загубен живот и броя години загубен трудов живот и ги остойности. Починалите от хронични бъбречни заболявания (N00-N19) са предимно поради болестите от групата Бъбречна недостатъчност (N17-N19). Заболяванията по-често водят до фатален край при мъжкия пол, особено в трудоспособна възраст. Броят загубени години живот в резултат на диагнозите N00-N19 през 2022 г. е 15 553,5 години, което е по 9,6 г. средно на един починал. Починалите лица в трудоспособна възраст са 254 и те няма да могат да изработят общо 2408 години до навършване на пенсионна възраст. През 2022 г. тези лица не са могли да допринесат за изработването на почти 12 млн. лв. БВП, което съставлява 0,01% от общия БВП за 2022 г. Въпреки големия брой починали лица от хронични бъбречни заболявания, те са предимно в надтрудоспособна възраст. Това означава минимални загуби от неизработен БВП за годината, но колосални от гледна точка на невъзвратимо загубения човешки капитал от преждевременна смъртност.

Ключови думи: хронични бъбречни заболявания, тежест, социална тежест, икономическа тежест, БВП, смъртност, години загубен живот, години загубен трудов живот

Summary: In the conditions of an economic crisis, further complicated by the impact of the COVID-19 pandemic, it is appropriate to study the economic and social cost of chronic kidney diseases and search for methods and means, to reduce their burden on society. The aim of this article is to estimate the social and economic burden caused by chronic kidney disease mortality (ICD-10 N00-N19) in 2022 by determining the number of years of life lost and the number of years of working life lost and their costs. Deaths from chronic kidney diseases (N00-N19) are mainly due to the diseases of the group Renal failure (N17-N19). Diseases more often lead to a fatal outcome in the male sex, predominantly in the working age. The number of years of life lost in 2022 is 15,553.5 years, which is an average of 9.6 years per person who died. The deceased persons of working age are 254 and they will not be able to work for a total of 2,408 years until they reach retirement age. In 2022, these individuals would not contribute to the creation of almost BGN 12 million GDP, which is 0.01% of the total GDP for 2022. Despite the large number of people who died from chronic kidney disease, they are predominantly older than the working age. This means minimal losses in not produced GDP for the year, but colossal losses in terms of irretrievably lost of human capital from premature mortality.

Key words: chronic kidney diseases, burden, social burden, economic burden, GDP, mortality, years of life lost, YLL, years of working life lost, YWLL

ОНКОСЪДОВАТА ХИРУРГИЯ КАТО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕД ЗДРАВНАТА СИСТЕМА: ОРГАНИЗАЦИОННИ, УПРАВЛЕНСКИ И ПОЛИТИЧЕСКИ АСПЕКТИ

Асен Тодоров, Маргарет Димова

ONCOVASCULAR SURGERY AS A CHALLENGE TO THE HEALTHCARE SYSTEM: ORGANIZATIONAL, MANAGERIAL AND POLICY ASPECTS

Asen Todorov, Margaret Dimova

Резюме: Онкосъдовата хирургия представлява интердисциплинарна област, която интегрира радикалната онкологична резекция и съдовата реконструкция при злокачествени тумори с ангажиране на големи кръвоносни съдове. Напредъкът в съдовата хирургия, анестезиологията, образната диагностика и мултимодалното онкологично лечение доведе до преосмисляне на понятието резектабилност. Настоящият обзор анализира организационните, управленските и политическите аспекти на онкосъдовата хирургия с фокус върху мултидисциплинарния подход и централизацията на грижите. Проведен е наративен обзор на клинични серии, систематични прегледи и експертни консенсуси. Данните показват, че онкосъдовите резекции могат да бъдат извършвани с приемлив риск при внимателно подбрани пациенти, като резултатите се определят основно от туморната биология и резекционния статус. Въпреки това липсата на формализирани модели, ограничените обеми и дефицитите в обучението ограничават устойчивата интеграция на този подход. Онкосъдовата хирургия се очертава като системно предизвикателство и показател за капацитета на здравната система да осигури координирана и високоспециализирана грижа.

Ключови думи: онкосъдова хирургия; здравна система; мултидисциплинарен подход; здравен мениджмънт; резектабилност; онкологична политика

Summary: Oncovascular surgery is an interdisciplinary field integrating radical oncologic resection with vascular reconstruction in malignant tumors involving major blood vessels. Advances in vascular surgery, anesthesiology, imaging, and multimodal oncologic therapy have redefined the concept of resectability. This review analyzes the organizational, managerial, and policy aspects of oncovascular surgery, focusing on multidisciplinary collaboration and centralization of care. A narrative review of clinical series, systematic reviews, and expert consensus documents was conducted. Available data indicate that oncovascular resections can be performed with acceptable risk in carefully selected patients, with outcomes primarily determined by tumor biology and resection margin status. However, limited institutional integration, low procedural volumes, and insufficient targeted training hinder the consistent implementation of this approach. Oncovascular surgery emerges as a systemic challenge and a marker of the healthcare system's capacity to deliver coordinated, highly specialized care.

Key words: Oncovascular surgery; healthcare system; multidisciplinary approach; health management; resectability; oncology policy

ОЦЕНКА НА ХИРУРГИЧНАТА ДЕЙНОСТ КАТО ИНСТРУМЕНТ НА ЗДРАВНАТА ПОЛИТИКА И УПРАВЛЕНИЕТО: МЕЖДУ ПРОЗРАЧНОСТТА И ЕФЕКТИВНОСТТА В БЪЛГАРИЯ

Бистра Бонева, Маргарет Димова

ASSESSMENT OF SURGICAL PRACTICE AS HEALTH POLICY AND MANAGEMENT TOOL: BALANCING TRANSPARENCY AND EFFICIENCY IN BULGARIA

Bistra Boneva, Margaret Dimova

Резюме: Системите за оценка на хирургичната дейност (СОХД) все по-често се утвърждават като важен инструмент на управлението и здравната политика за подобряване на качеството, безопасността и ефективността на болничната помощ, като в международен контекст се използват както за вътрешно управление и организационно учене, така и за публична отчетност и регулаторен контрол. Настоящата публикация анализира СОХД от управленска и политическа перспектива с фокус върху тяхната приложимост в българския здравен контекст, въз основа на аналитичен преглед на международни модели и анонимно анкетно проучване сред практикуващи съдови хирурзи и специализанти в България. Резултатите показват висока степен на професионална легитимност и готовност за приемане на СОХД, особено когато са ориентирани към вътрешно подобрене и управленска обратна връзка, като същевременно се открояват съществени опасения, свързани с точността и интерпретацията на данните и с рисковете от публичното докладване на резултати. В заключение се аргументира, че въвеждането на СОХД в България следва да се осъществява поетапно, в рамките на ясно дефинирана управленска рамка, основана на надеждни данни, адекватна корекция на риска и активно участие на професионалната общност.

Ключови думи: здравна политика; управление на качеството; оценка на хирургичната дейност; болничен мениджмънт; прозрачност; отчетност; ефективност на здравните услуги

Summary: Systems for the assessment of surgical activity are increasingly recognized as an important management and health policy tool for improving the quality, safety, and efficiency of hospital care, and in an international context are used both for internal management and organizational learning, as well as for public accountability and regulatory oversight. This paper analyzes systems for the assessment of surgical activity from a managerial and policy perspective, with a focus on their applicability in the Bulgarian healthcare context, based on an analytical review of international models and an anonymous survey among practicing vascular surgeons and trainees in Bulgaria. The results demonstrate a high degree of professional legitimacy and readiness to accept such systems, particularly when they are oriented toward internal improvement and managerial feedback, while at the same time highlighting significant concerns related to data accuracy, interpretation, and the risks associated with public reporting of results. In conclusion, it is argued that the introduction of systems for the assessment of surgical activity in Bulgaria should be implemented gradually, within a clearly defined management framework, based on reliable data, appropriate risk adjustment, and active involvement of the professional community.

Key words: health policy; quality management; surgical practice assessment; hospital management; transparency; accountability; healthcare efficiency

СОЦИАЛНО ЗНАЧИМИ ОЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ - АКТУАЛНИ ДАННИ ЗА БЪЛГАРИЯ

Лора Бинева, Ивелина Гривова, Александър Оскар

SOCIALLY SIGNIFICANT EYE DISEASES IN CHILDHOOD - CURRENT DATA FOR BULGARIA

Lora Bineva, Ivelina Grivova, Alexander Oskar

Резюме: *Въведение:* Социално значимите очни заболявания в детска възраст представляват важен медицински и обществен проблем поради влиянието им върху зрителното развитие, обучението и качеството на живот.

Цел: Да се представят основните социално значими очни заболявания в детска възраст, с акцент върху ретинопатията на недоносеното, възможностите за профилактика, ранна диагностика и националната организация на грижите.

Материали и методи: Извършен е обзор на актуални научни публикации, международни клинични препоръки и българската нормативна база, свързани с профилактиката и лечението на очните заболявания в детска възраст.

Резултати: Най-честите социално значими очни заболявания включват амблиопия, рефракционни аномалии, страбизъм, ретинопатия на недоносеното, вродени очни аномалии и очни травми. Значителна част от тези състояния са предотвратими или лечими при навременен скрининг и адекватно лечение. Организираният скрининг за ретинопатия на недоносеното в България допринася съществено за намаляване на риска от тежки зрителни увреждания.

Заключение: Ранната диагностика, системната профилактика и координираният мултидисциплинарен подход между офталмолози, педиатри и общопрактикуващи лекари са ключови за опазване на детското зрение и подобряване на качеството на живот.

Ключови думи: детско зрение, амблиопия, ретинопатия на недоносеното, профилактика, очни заболявания

Summary: *Background:* Socially significant eye diseases in childhood represent an important medical and public health issue due to their impact on visual development, education, and quality of life.

Objective: To present the main socially significant eye diseases in childhood, with a special focus on retinopathy of prematurity, prevention strategies, early diagnosis, and the national organization of care.

Materials and Methods: A narrative review of current scientific literature, international clinical guidelines, and the Bulgarian regulatory framework related to pediatric eye health was conducted.

Results: The most common socially significant pediatric eye conditions include amblyopia, refractive errors, strabismus, retinopathy of prematurity, congenital eye anomalies, and ocular trauma. A substantial proportion of these conditions are preventable or treatable when detected early. The organized national screening program for retinopathy of prematurity in Bulgaria significantly reduces the risk of severe visual impairment.

Conclusion: Early diagnosis, systematic screening, and a coordinated multidisciplinary approach involving ophthalmologists, pediatricians, and general practitioners are essential for preserving childhood vision and improving long-term outcomes.

Key words: pediatric eye diseases, amblyopia, retinopathy of prematurity, screening, prevention

СОЦИАЛНА ЗНАЧИМОСТ НА СИНДРОМА НА СУХОТО ОКО В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ И РОЛЯТА НА ДИГИТАЛНИТЕ УСТРОЙСТВА

Ивелина Гривова, Лора Бинева, Александър Оскар

SOCIAL SIGNIFICANCE OF DRY EYE DISEASE IN CHILDHOOD AND THE IMPACT OF DIGITAL DEVICES

Ivelina Grivova, Lora Bineva, Alexander Oscar

Резюме: През последните години синдромът на сухото око в детска възраст се утвърждава като нарастващ медицински и социално значим проблем, който дълго време е бил подценяван в педиатричната практика. Натрупващите се епидемиологични данни показват, че честотата на сухото око при деца се доближава до тази при възрастните, като водещ фактор за тази тенденция е прекомерната употреба на дигитални устройства още в ранна възраст. Продължителното екранно време, съчетано с намалена честота на мигане и непрекъснатото визуално натоварване, води до поява на симптоми на очен дискомфорт в период на активно зрително и когнитивно развитие. Това оказва негативно влияние върху зрителния комфорт, качеството на живот и учебната активност на децата. В този контекст синдромът на сухото око следва да се разглежда като съвременно обществено-здравно предизвикателство, което изисква повишена осведоменост, целенасочена превенция и разработване на нови, възрастово-адаптирани диагностични и управленски стратегии, съобразени с дигиталната среда на детето.

Ключови думи Сухо око, деца, дигитални устройства, РОП

Summary: In recent years, dry eye disease in children has become an increasingly important medical and social concern, long considered uncommon in pediatric practice. Emerging epidemiological evidence indicates that its prevalence in children approaches that observed in adults, with excessive use of digital devices identified as a major driving factor. Prolonged screen exposure, combined with reduced blink rate and sustained visual demand, disrupts tear film stability and leads to ocular discomfort symptoms during critical periods of visual and cognitive development. This condition negatively affects visual comfort, quality of life, and academic performance in the pediatric population. In this context, pediatric dry eye should be recognized as a contemporary public health challenge, highlighting the need for increased awareness, targeted preventive measures, and the development of novel, age-specific diagnostic and management strategies adapted to the digital environment in which children grow and learn.

Key words: Dry Eye, Children, Digital Devices, Rop

ЗАХАРЕН ДИАБЕТ КАТО МОДИФИКАТОР НА РАСТЕЖА НА АБДОМИНАЛНАТА АОРТНА АНЕВРИЗМА: ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ЗДРАВНАТА ПОЛИТИКА И УПРАВЛЕНИЕТО НА СЪДОВАТА ПОМОЩ

Маргарет Димова

DIABETES MELLITUS AS A MODIFIER OF ABDOMINAL AORTIC ANEURYSM GROWTH: CHALLENGES FOR HEALTH POLICY AND THE MANAGEMENT OF VASCULAR CARE

Margaret Dimova

Резюме: *Абдоминалната аортна аневризма (ААА) е социалнозначимо съдово заболяване с висок риск от фатални усложнения. През последните години се натрупват клинични данни, че захарният диабет и лечението с метформин са асоциирани с по-бавен растеж на аневризмата – феномен, който има потенциални последици не само за клиничната практика, но и за здравната политика и управлението на съдовата грижа. Целта на настоящата аналитична обзорна статия е да разгледа наличните доказателства за ролята на захарния диабет като модификатор на растежа на ААА и да анализира техните управленски и здравнополитически импликации в контекста на българската здравна система. Специален акцент се поставя върху липсата на национални регистри за съдови заболявания и ограниченията, които това налага върху планирането, мониторинга и оптимизацията на грижите.*

Ключови думи: *захарен диабет; абдоминална аортна аневризма; здравна политика; управление на здравните грижи; съдови регистри.*

Summary: *Abdominal aortic aneurysm (AAA) is a major vascular condition associated with significant morbidity, mortality, and healthcare costs. Increasing clinical evidence suggests that diabetes mellitus and metformin therapy are associated with slower aneurysm growth, a phenomenon with important implications beyond clinical decision-making. The aim of this analytical review is to examine diabetes as a modifier of AAA growth and to discuss the resulting challenges for health policy and vascular care management, with a specific focus on the Bulgarian healthcare system. The absence of national vascular registries is highlighted as a key structural limitation preventing evidence-based planning, personalized surveillance, and efficient resource allocation.*

Key words: *diabetes mellitus; abdominal aortic aneurysm; health policy; healthcare management; vascular registries.*

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СОЦИАЛНО-ЕТИЧНИЯ МАРКЕТИНГ ПРИ КЛИНИЧНИТЕ ПРОУЧВАНИЯ НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ

Мая Вълчева, Добриана Сиджимова, Наталия Щерева-Николова, Цветомир Димитров

APPLICATION OF SOCIAL-ETHICAL MARKETING IN CLINICAL TRIALS OF MEDICINAL PRODUCTS

Maya Vulcheva, Dobriana Sidjimova, Natalia Shtereva-Nikolova, Tzvetomir Dimitrov

Резюме: Настоящата обзорна статия изследва връзката между социално–етичния маркетинг и клиничните проучвания на лекарства. Тези проучвания представляват основен механизъм за развитие на съвременната медицина и фармацевтичната индустрия. Успешното им провеждане зависи не само от научната методология и регулаторната рамка, но и от начина, по който се осъществява комуникацията с участниците и обществото. Статията разглежда ролята на социално-етичния маркетинг като концепция, която интегрира пазарните цели с обществената отговорност и етичните принципи в здравеопазването. Анализира се връзката между социално-етичния маркетинг и клиничните проучвания на лекарства, с акцент върху информираното съгласие, справедливия подбор на участници, изграждането на доверие и управлението на репутацията на фармацевтичните компании. Разглежда се значението на болничната среда и ролята на здравния мениджмънт при прилагането на етични комуникационни практики. В заключение се формулират практически препоръки за устойчиво и отговорно интегриране на социално-етичния маркетинг в клиничните проучвания на лекарства.

Ключови думи: Клинични проучвания; социално-етичен маркетинг; здравен мениджмънт; фармацевтична индустрия; информирано съгласие; етични принципи

Summary: This review article explores the relationship between socio-ethical marketing and clinical drug trials, which are a fundamental mechanism for the development of modern medicine and the pharmaceutical industry. Their successful implementation depends not only on the scientific methodology and regulatory framework, but also on the way in which communication with participants and society is carried out. The article examines the role of socio-ethical marketing as a concept that integrates market objectives with social responsibility and ethical principles in healthcare. The relationship between socio-ethical marketing and clinical drug trials is analyzed, with a focus on informed consent, fair participant selection, trust building, and reputation management of pharmaceutical companies. The importance of the hospital environment and the role of healthcare management in implementing ethical communication practices are examined. Finally, practical recommendations are formulated for the sustainable and responsible integration of socio-ethical marketing in clinical drug trials.

Key words: Clinical trials; socio-ethical marketing; health management; pharmaceutical industry; informed consent; ethical principles